

SALLAI JÁNOS

# Rendőrtisztviselő szaktanfolyamok és tisztképzés tankönyvei

## Textbooks for Police Officers' Courses and Commissioned Officer Training

**Abstract:** "No one is born a policeman" – wrote Miklós Réde(i)y at the beginning of the 20<sup>th</sup> century, who did a lot to ensure that through his books and articles on police and law enforcement well-prepared police officers were performing their duties in Hungary. Just as many 19<sup>th</sup>- and 20<sup>th</sup>-century law enforcement experts picked up pens to make literature available for the education of police officers, inspectors, detectives, and investigators. The textbooks required for the specialized law enforcement courses were drawn first from the books on police subjects already published and after 1922 from works written by eminent legal experts and scholars researching police science who were the teachers of the course and were available to both students of the specialized courses and the officers performing enforcement in practice.

**Keywords:** police officer, law enforcement officer, detective, inspector, textbook, specialized training course

**Összefoglaló:** Senki nem születik rendőrnek – írta a XX. század elején Réde(i)y Miklós, aki rendőrségi, rendészeti témájú könyveivel, cikkeivel nagyon sokat tett azért, hogy Magyarországon jól felkészült rendőrök teljesítsenek szolgálatot. Mint ahogy nagyon sok XIX–XX. századi rendészeti szakértelmiségi ragadott tollat, hogy a rendőrök, felügyelők, fogalmazók, detektívek oktatásához rendelkezésre álljon a szakirodalom. A rendészeti szaktanfolyamokhoz szükséges tankönyvek először a már kiadott rendőrségi témájú könyvekből, majd 1922 után a tanfolyam tanárai, jeles jogi és rendészeti tudósok által írt művekből kerültek ki, és álltak mind a szaktanfolyamok hallgatói, valamint a gyakorlati végrehajtók számára.

**Kulcsszavak:** rendőr, rendészeti tisztviselő, fogalmazó, felügyelő, detektív, tankönyv, szaktanfolyam

A magyar rendészet történetének kezdetétől folyamatosan visszatérő problémaként jelentkezett a rendészeti témájú szakkönyvek fellelhetősége. Már az első szakfolyóirat (1869), a *Közbiztonság* lapjain fókuszba került a rendészeti oktatás és a szakirodalom hiánya. Az 1870-ben megjelent második számban a lap főszerkesztője a rendészeti iskola létrehozásáért emelt szót. A szerkesztő vezércikkében a következőket írta: „*bármily rendszerre is alapítassék a rendőrség újjászervezése, ez csak akkor fog megfelelni hivatásának, ha a rendészeti közegek a rendészeti tudományban elméletileg is kiképeztetnek*”.<sup>1</sup>

1 Közbiztonság, 1870. január 9., 2. sz., 1.

A cikk írója nagy hiányossággként vetette fel, hogy a rendőrtisztviselők számára nem állnak rendelkezésre tankönyvek, szakirodalom. Ezért rendészeti tanszék felállítását és szakirodalom írására pályázatok kiírását javasolta.<sup>2</sup> A szerkesztő a továbbiakban az iskola létrehozását alátámasztotta még azzal a gondolattal, hogy nem a rendszer, nem a betű, hanem a képzett rendőr képes a törvény alkalmazására.<sup>3</sup>

Ezt követően a más-más elnevezéssel, de folyamatosan megjelenő rendészeti szakfolyóiratokban napvilágot látott szakmai cikkek szolgálták szakirodalomként a rendőrtisztviselők felkészítésében. Az oktatást elősegítették a rendőrséggel, rendészettel kapcsolatos jogszabálygyűjtemények.<sup>4</sup>

A külföldi rendőrségekről szóló első magyar nyelvű kiadvány Pázmándy Dénes 1876-ban megjelent könyve,<sup>5</sup> amely a brüsszeli és a párizsi rendőrséget mutatta be. A rendészetet Berlinben hallgatott szerző Robert von Mohl *Polizei-Wissenschaft* művét tartotta követendőnek a rendészeti szakirodalomban. Az állami rendőrség hívének vallotta magát, miközben tudományos igényességgel mutatta be a brüsszeli municipiális (helyi) rendőrséget. A következő külföldi rendőrségeket<sup>6</sup> ismertető könyvet 1916-ban adták ki, amelynek szerzője az a dr. Dorning Henrik, aki 1922-től 1928-ig a rendőrség országos szaktanulmányi felügyelője és a rendőrtiszt tanfolyamok vezetője volt. A német, osztrák, francia rendőrségek szervezeteit bemutató könyv egyben tankönyvül szolgált, amelyet a benne található „*A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai*” felirat is igazol.

A bűnügyi nyomozásról első között Endrődy Géza írt tankönyvet,<sup>7</sup> melynek fő indokaként a bűnügyi rendészet szakirodalom<sup>8</sup> hiányát említette meg az előszóban. Endrődy szerint olyan tankönyvre lenne szükség, amely „*a nyomozások minden ágában oktatást és útbaigazítást adna az igazságszolgáltatás faktorainak*”.<sup>9</sup>

2 Uo., 2.

3 SALLAI János: *Első rendészetelméleti szakközlöny folyóiratunk: A „Közbiztonság” (1869)*, 2016, <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/sallai.pdf> (letöltés ideje: 2023. 03. 09.).

4 KEDVESSY György: *Az országos és pesti rendőrügyi szabályrendeletek. Gyűjtötte és az időközben történt változások, megtoldások és közrendészeti vezérfonállal az alsóbb rendőrség tisztviselői és közegei számára ellátta*, Első Magyar Egyesületi Könyvnyomda, Pest, 1872; KRECSÁNYI Kálmán: *Kihágási eljárás jogalapját képező székesfővárosi törvényhatósági szabályrendeletek és főkapitányi rendeletek gyűjteménye*, Magánkiadás, Budapest, 1884; RÉDEY Miklós: *Rendőri eljárás körébe vágó rendeletek és utasítások gyűjteménye*, Stephaneum, Budapest, 1899.

5 PÁZMÁNDY Dénes: *A Brüsszeli és a Párizsi rendőrség*, Kilián Frigyes Egy. Könyvkereskedés, Budapest, 1876.

6 DORNING Henrik: *Külföldi rendőrségek. A német, osztrák és francia rendőrségek szervezete*, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai, Budapest, 1916.

7 ENDRŐDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve, a magyar királyi csendőrség, városi és járási rendőrhatalóságok, valamint vizsgálóbírák, királyi ügyészek és általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének részére*, Kármán-féle Könyvnyomda, Losonc, 1897.

8 „Leginkább a bűnügyi nyomozással hivatásszerűen foglalkozó csendőrség és rendőrség nélkülözött mindez ideig egy oly kézi könyvet, mely a gyakorlati szolgálat legkomolyabb eseteiben is szakszerű tájékoztatást, az újonc csendőrnek és -rendőrnek pedig választott életpályájára kimerítő oktatást nyújtson.” Ld. ENDRŐDY Géza: i. m.

9 Uo., 1.

A hazai rendészetről, rendőrségről szóló szakirodalmak sorát Laky Imre művei nyitották meg. Első rendőri szakkönyvét tulajdonképpen személyes kényszer szülte. Visszaemlékezése szerint az 1890-es években a rendőrség főparancsnoka csupán néhány hetet engedélyezett az új felügyelők kiképzésére: „*Mikoron Tóth János (az akkori oktató felügyelő – A. G.) iskolájába mint újonnan kinevezett felügyelő bekerültem, a napiparancsok nagy garmadáját évekre visszamenőleg elém rakta azzal: 'Ha ezeket áttanulmányoztad, akkor mindent tudsz, amit új állásodban tudni kell.'* Vettem egy nagy regiszteres könyvet s a parancsokat sorra tanulmányozva, amit bennük megjegyzendőnek találtam, a megfelelő betű alatt bevezettem a regiszterembe.” Az ismert rendőri szakíró, Rédey Miklós kerületi kapitány társszerzőségével, kétéves közös munkájuk eredményeként született meg ezekből a feljegyzésekből a *Rendőrségi Lexicon* című hiánypótló segédlet. A szerzőpáros később folytatta a közös munkát, és 1909-ben az időközben megalkotott jogszabályokkal kibővítve, ezáltal lényegesen terjedelmesebb és nagyobb formátumú kiadásban, 1240 oldalon adták ki a lexikon újabb változatát, amely már a *Körendészeti és büntetőjogi tudnivalók betűrendes kézikönyve* alcímet viselte. Munkáik nagyságát szemlélteti, hogy 110 évig nem került hasonló lexikon kiadásra, továbbá hogy egyes rendészeti témakörök tekintetében ma is iránymutatónak szolgálnak az általuk megfogalmazott címszavak.<sup>10</sup> 1905 májusában Laky Imrét áthelyezték a Mosonyi utcai laktanyába az oktatói feladatok ellátására. A rendőrfelügyelő bizonyos feltételekhez kötötte új munkakörének elvállalását: az oktatás irányításában – az 1881. évi XXI. törvénycikkben meghatározott kereteken belül – szabad kezét kérte, a kiképzést pedig intézményesült formában, tanosztály megszervezésével és a tananyag nyomtatott kiadásával kívánta elősegíteni. A következő évben, 1906-ban a Mosonyi utcai laktanyában megtartott tanfolyamok anyagát az általa írt új rendőrségi tankönyvben<sup>11</sup> foglalta össze. A három kiadást is megélt *Rendőrközegek* tankönyve a dualizmus kori rendőrképzés legfontosabb szakmunkája és történeti forrása. Laky a tankönyv írásának és kiadásának fő indokaként azt tartotta, hogy a mérföldkönek bizonyult bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk hatálybalépését követően a rendőrnek szüksége van olyan tananyagra, amelyet elsajátítva nem tapogatózik a sötétben. Laky véleménye szerint „*a rendőroktatásnak elsősorban arra kell irányulnia, hogy megismerje a közjogi alapvető fogalmakat, megismerje a törvényt, a törvény születésének körülményeit s az államháztartás gépezetét. Tudnia kell, mi a végrehajtó hatalom, melynek ő egyik alkotó része.*”<sup>12</sup> Laky a 4-6 elemi végzett paraszt- vagy iparoslegényekben látta a jövő jó rendőreit, akik a kötelező katonai szolgálat letöltése után kiváló értelemmel és nagy szorgalommal felszerelve kitűnő nyersanyagnak bizonyulhatnak. Véleménye szerint a rend őreit úgy kell felkészíteni, kiképezni, hogy ismernie kell a hatalmát, értse a jogát, „*midőn megszólítás,*

10 SALLAI JÁNOS, ANDROVICZ GÁBOR: *Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője = Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére*, szerk. BARABÁS A. Tünde, CHRISZTIÁN László, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021, 445–456.

11 Nem Laky Imre kötete volt az első magyar rendőrségi tankönyv. Tóth János rendőri oktató már 1896-ban összeállított egy képzési anyagot, azonban túlzott, nehezen érthető jogi nyelvezete miatt kiadásra sem került. Laky Imre közvetlen elődje, nemespalágyi Palágyi Kálmán rendőrfelügyelő tankönyve (*Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére*, 1905) pedig csak néhány hónapig volt használatban.

12 LAKY Imre: *Rendőrközegek tankönyve*, Pátria, Budapest, 1906, 3.

*figyelmeztetés által megelőzi a kihágást, bűncselekményeket*".<sup>13</sup> Az 1906-ban kiadott könyve a következő fő részeket tartalmazta:

I. Közjogi alapfogalmak ismertetése.

II. A törvényhatóságokról, községekről, a fővárosi törvényhatóságokról, a fővárosi előljárásságairól, a közigazgatási bizottságokról, a közigazgatási bíróságokról, valamint a fővárosi közmunkák tanácsáról szóló törvények.

III. Magyar büntetőtörvény a büntettek és vétségekről szóló tv. általános része.

IV. Magyar büntetőtörvény a büntettek és vétségekről szóló tv. a bűncselekmények és azok minősítése.

V. A kihágási büntető törvénykönyv.

VI. Bűnvádi eljárás.

VII. Nyugdíjtörvény ismertetése.

VIII. Gazdászat-kezelési utasítás.

IX. Elsősegélynyújtás balesetnél.

X. Fontosabb miniszteri rendeletek, fővárosi szabályrendeletek, Budapest főkapitányi rendeletek, és a szolgálatot szabályzó rendőr-főparancsnoki utasítások.

A tankönyv igazi értéke, hogy a szerző által legfontosabb tudnivalókat kérdés-felelet formában rögzítette, amelyet a rendőriskola tanulói hatékonyan tudtak forgatni. Később a tankönyv nagyon hasznosnak minősült, és még két kiadást megért.

A következő bűnügyi tankönyvet<sup>14</sup> egy nagyváradi csendőr-ügyész páros, Kármán Elemér–Soltész Imre írta és adta ki. A tankönyv a csendőrség tanfolyamaira készült, de a rendőrségnél is elterjedt, és használták a bűnügyi szakemberek. „*A könyv tárgyalja a bűncselekmények felfedezési módjait, majd foglalkozik az egyes büntettek nyomozásával, mint emberölés, a testi sértések különböző nemei, ezzel kapcsolatban az akasztás, megfojtás, vízben talált hullák, öngyilkosság, magzatelhajtás, mérgezések kiderítésével, ezután a gyűjtogatással és általában a tüzesetekkel, majd a lopás jelenségeivel, a tolvaj szerszámaival, segédjeivel, a tolvaj szövetségeseivel, valamint a lopás egyes fajaival, mint a betöréses, besurranó, szállodai, vásári, házi lopás, zsebtolvajlás, orvvadászat és vadózás, végül a pénzhamisítással. A mű harmadik része a nyomozó cselekményeket tárgyalja: a helyszíni szemlét, a rajzolást, a bűnügyi fényképezést, a lábnyomok, kéznyomok, ujjnyomok, vérnyomok felvételét, a tanúk kikérdezését, a házkutatás, személymotosás, letartóztatás módjait, mindezeket egyes példákkal magyarázva, valamint a gyanúsított kikérdezését és tekintettel van a bűnügyi lélektan eredményeire; ismer-teti az ujjnyomatrendszert, a Bertillonaget, s az országos bűnügyi nyilvántartó hivatalt.*”<sup>15</sup>

A forradalmak idején, 1918-ban született Sándor László és Dietz Károly rendőrségi szaktanfolyami munkája a nyomozás alapelveiről.<sup>16</sup> A szerzők, gyakorlott rendőrtisztviselők lévén, egy gyakorlatban hasznosítható tankönyvet kívántak a nyomozók kezébe adni. Ezért összeszedték a nyomozók számára a legfontosabb elméleti és gyakorlati nyomozással kapcsolatos tudnivalókat. A szerzők nemcsak ismereteket akartak átadni,

<sup>13</sup> Uo., 4.

<sup>14</sup> KÁRMÁN Elemér, SOLTÉSZ Imre: *A nyomozás tankönyve. Útmutatás a bűnügyi nyomozás alkalmával követendő eljárásra nézve a m. kir. csendőrség számára. 40 ábrával. (Kotzó Emil fényképfelvételei.)*, Franklin Társulat, Budapest, 1911.

<sup>15</sup> Uo.

<sup>16</sup> SÁNDOR László, DIETZ Károly: *A nyomozás alapelvei*, Pátria, Budapest, 1918.

hanem érdekessé, figyelemfelkeltővé akarták tenni munkájukat azáltal, hogy érdekes feljelentéseket is bemutatnak, például besúgókról, névtelen feljelentőktől származó dokumentumokat. Kiemelten foglalkoztak a gyanúsított kihallgatásával, amelyre vonatkozó útbaigazítást is adtak. A tankönyv erőssége, hogy minden példát a gyakorlati életből vettek, és azt egyben illusztrálták is, ami elősegítette a megértést. A példák leírása is követendő, hisz egy újonc nyomozó számára nem száraz jogszabályokat kell tanítani, hanem a gyakorlati példák regényes leírásával kell elősegíteni a nyomozómunka rejtelmeinek megértését, megtanítását.

Az első világháborút követő forradalmak időszakában született meg a vidéki rendőrségek államosításáról és centralizálásáról szóló törvényjavaslat, amely az 5047-es ME törvényt pótló rendelettel és az azt követő 1920-as I. törvény hatályosításával lépett életbe. Az új állami rendőrség a kezdeti nehézségek ellenére mindent megtett, hogy a rendőrtisztviselői kara felkészült felügyelőkből, fogalmazókból és detektívekből álljon. Sokáig akadálya volt az önálló rendőrtisztképzésnek az 1883. évi I. törvény,<sup>17</sup> amely a *caeteris paribus* elvét szem előtt tartva, már a rendőrtisztviselők felvételekor egységesen jogi, államtudományi képzettséget írtak elő a kapitányi, felügyelői tisztviselők számára. A rendészeti képzés továbbgondolásáról írt Rédey Miklós 1894-ben a *Rendőri Lapok* november 4-i számában, amelyben a rendőrtisztviselők önképzését tartotta szükségesnek, amelyhez eszközként egy rendőrségi könyvtár felállítását javasolta. A municipiális rendőrség bajait abban látta, hogy az állományában kevés a kvalifikált rendőrtisztviselő, a helyzet kezelésére Rédey szerint a közigazgatási tanfolyamok elindítása jelenthet megoldást. A rendőrtisztviselők képesítésének a közigazgatási tisztviselőkkel azonos besorolását a korszak rendészeti szakértelmisége folyamatosan kritizálta.<sup>18</sup> A kialakult helyzetet jellemzi, hogy „a rendőrtisztviselők még a közigazgatási pályára lépőknél is rosszabb helyzetben vannak, mert csakis közigazgatási ismeretekkel lépnek be állásukba s mindjárt az első szárnypróbálgatásoknál szomorú tapasztalatokra jutnak. Még jó, ha meg nem égetik a körmüket. A rendészetnek tanszéke nincs. De még csak special kollégiumként sem szerepel soha a tanrendekben. A rendészettel a közigazgatásról szóló tankönyvek össze-vissza 6-8 oldalon végeznek, felszínesen, rendszerint, az 1860–70-os évek német tudósainak elavult teoriái nyomán. Önálló, csakis rendészettel foglalkozó tankönyvünk nincs, sem elméleti, sem gyakorlati.”<sup>19</sup> A rendőrségnél kialakult képzési anomáliákat az államosítás után azzal oldották fel sikeresen, hogy az 1883. évi I., a köztisztviselők minősítéséről szóló törvény 29. §-a<sup>20</sup> lehetőséget adott a minisztériumoknak, hogy speciális követelményeket támasszanak a saját köztisztviselőjükkel szemben. Ez az ún. „minősítési törvény” a közigazgatási szakba sorolt rendőrtisztviselői állások többségének betöltéséhez felsőfokú végzettséget írt elő. A jelentkezőnek ügyvédi oklevéllel, államtudományi vagy jogtudományi tudorssággal, vagy legalább a 4 éves jogakadémiai tanfolyam elvégzésével és államtudományi államvizsgával kellett rendelkeznie. A véglegesített tisztviselő

17 1883. évi I. törvénycikk a köztisztviselők minősítéséről.

18 RÉDEY Miklós: *Rendőri szakoktatás*, Közbiztonság, 1911. február 13., 98.

19 Uo.

20 E szerint: „Az egyes minisztériumok kebelében a tőlük függő egyes állami hivatalokra nézve eddig fennállott, vagy a mutatózó szükség szerint ezentúl életbeléptetendő különleges tisztvi vizsgák a fentebbi rendelkezések által nem érintetnek.”

tanulmányai azonban ezzel nem értek véget: „Már régóta felismerték azt az igazságot, hogy a rendőrség intéző és végrehajtó tisztviselői, valamint külszolgálati közegei részére nem elegendő az az előképzettség, amelyet valamely alsóbb vagy középfokú iskola, vagy akár az egyetem adhat, hanem feladatkörük sajátosságánál fogva külön szakképzésre szorúlnak” – említi Dorning Henrik egyik 1922-es előadásában.<sup>21</sup> Ennek a hiányosságnak a kiküszöbölésére találták ki a rendészeti tisztviselői szaktanfolyamokat. Ennek kivitelezésére az 1883. évi I. törvénnyel összhangban 1922. április 27-én kiadásra került gróf Bethlen István miniszterelnök 3720. sz. rendelete „a rendőri szolgálat fogalmazói és felügyelői szakában való alkalmazásához szükséges kellékek és ezek joghatálya” címmel, amelynek alapján megszülettek a BM-rendeletek a tisztviselői szaktanfolyamok végrehajtására.

A szaktanfolyamok 1922. november 22-én indultak,<sup>22</sup> amelyhez kezdetben a már meglévő kiadványokat használták fel, így a már említett Dorning Henrik könyve<sup>23</sup> és Laky Imre könyve<sup>24</sup> mellett az alábbi tankönyveket használhatták a tanfolyam hallgatói:

RÉDEY Miklós: *A rendőri szolgálat vezérfonala*, Pátria, Budapest, 1916.

GÁBOR Béla, DORNING Henrik: *A nyomozás segédeszközei*, Pátria, Budapest, 1916.

DUMITREÁNU Ágoston: *Az életmentés vezérfonala*, Pátria, Budapest, 1917.

SCHREIBER Emil: *A prostitúció*, Pátria, Budapest, 1917.

SÁNDOR László, DIETZ Károly: *A nyomozás alapelvei*, Pátria, Budapest, 1918.

LAKY Imre (szerk.): *Szervezési és egyéb szabályzatok*, Pátria, Budapest, 1921.

PALÁGYI Kálmán (szerk.): *Kézikönyv a rendőrségi őrszemélyzet részére*, Pátria, Budapest, 1905.

A szaktanfolyam indulásakor a rendőrségi szakfolyóiratot *A Rend*-nek hívták, amelyben folyamatosan tettek közzé szakirodalmak megjelentetéséről cikkeket. 1926 áprilisában jelent meg Tomcsányi Móric két könyvének ismertetése a *Magyar Közjog (Alkotmányjog)* és a *Magyar Közigazgatásjog Alapintézményei* címmel.

Három évig tanított Schreiber Dániel<sup>25</sup> a szaktanfolyamokon. 1926-ban látott napvilágot a *Daktiloszkópia* műve, amely részletesen ismerteti az „*ujjnyomatrendszert, az osztályozást, az ujjnyomatlapok nyilvántartását*”.<sup>26</sup> A könyv nemcsak a bűnügyi szakemberek, hanem a rendőrség minden tisztviselője számára hasznos ismereteket tartalmazott.

Ahogy a társadalomban, úgy a rendőrségnél is folyamatosan változott minden, amire a rendőri vezetésnek, a szaktanfolyam tanárainak reagálni kellett. Ezért van az, hogy az 1906-ban Laky Imre könyvében közreadott, szolgálati élettel kapcsolatos szabályok is megváltoztak, módosultak, így felmerült az igény egy átfogó ismereteket tartalmazó szolgálati szabályzat tankönyv iránt, amit 1937-ben vitéz Nagyselmeczy

21 ANDROVICZ Gábor: *A magyar rendőrképzés fejlődése a dualizmus időszakában*, Magyar Rendészet, 2018/1, 31.

22 Az ünnepélyes tanévnyitón hangzott el Dorning Henrik a rendőrség történetéről szóló előadása: DORNING Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése. Különös tekintettel a magyar királyi állami rendőrségre és a magyar rendőri szakoktatásra*, Budapesti Hírlap Ny., 1922.

23 DORNING: *Külföldi rendőrségek...*, i. m.

24 LAKY: *Rendőrközegek tankönyve...*, i. m.

25 Schreiber Dániel a Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal tagja, gyakorlati daktiloszkópusz volt.

26 SCHREIBER Dániel: *Daktiloszkópia*, A Rend, 1926/11, 1.

László készített el. A szerző a korábbi szolgálati szabályzat tankönyvre támaszkodva mintegy 320 oldalon adta közre, amit a rendőröknek a szolgálati szabályzat kapcsán tudni kellett. Az új tankönyv a következő nagy témaköröket dolgozta fel:

„I. A rendőri őrség személyzetének szolgálati utasításában foglalt rendelkezések ismertetése. (A m. kir. rendőrség őrségének rendeltetése és hatásköre. A rendőrök kötelességei. A rendőri szolgálati tennivalói. A szolgálati tennivalók kiviteli módozatai. Eljárás a m. kir. honvédség tagjaival szemben. Eljárás a területenkívüliséget, személyes mentességet, mentelmi jogot élvező egyénnel szemben. Eljárás közhivatalban, közszolgálatban, stb. álló egyénnel szemben. Belépés hivatalos eljárás céljából a királyi (kormányzói) palotába, királyi (kormányzói) udvarhoz tartozó területenkívüliséget, vagy személyes mentességet élvező személyek hivatalos helyiségébe és lakásába, valamint katonai épületekbe. Közúti, közlekedési eszközök díjmentes igénybevétele az őrszemélyzet által. A m. kir. rendőrség tisztikarának és őrszemélyzetének díjtalan gépjárművezetői vizsgálója.)

II. A rendőri szolgálat ellátása. (A rendőri szolgálat általában. A rendőrök rendes szolgálati tennivalóinak ellátása. A rendőrök rendkívüli szolgálati teendőinek ellátása. Rádióforgalmi szabályzat. A m. kir. rendőrség budapesti főkapitányságának teljesítendő rendőri szolgálatok. Különleges rendőri alakulatok szolgálati: karhatalmi zászlóalj, a képviselőházi őrség szolgálata és elhelyezése, lovasrendőrök szolgálata, kerékpározó rendőrök szolgálata, a közbaleseti járőrök szolgálata, idegen nyelveket beszélő rendőrök szolgálata, erkölcsrendészeti végrehajtó tevékenységet ellátó rendőrök szolgálata, próbarendőrök gyakorlati szolgálata a fővárosban. A rendőrkutya a közbiztonság és közrend szolgálatában. A vízből mentés szervezése.)

III. Altiszti szolgálatok. (Altiszti rendes, felügyeleti és egyéb rendkívüli szolgálatok. Különleges altiszti szolgálatok. A budapesti főkapitányságnál teljesítendő rendkívüli altiszti szolgálatok.)

IV. A felügyelőkarbeli tisztek és egyéb, a csapathoz beosztott tisztviselők tennivalóinak részletezése 1. Budapesten, 2. Vidéken.

V. Az ősrégi személyzet fegyverzetének és felszerelésének leírása. (Gyalogos őrség. Lovas őrség. Motorkerékpáros, közlekedési szolgálatot teljesítő őrszemélyzet és gépkocsivezetők.)

VI. A rendőri őrszemélyzet éles lögyakorlata. (A 7.65 mm-es önműködő Frommer-pisztoly (Stop-minta) használatára, karbantartására és kezelésére utasítás – 9 képpel.)<sup>27</sup>

A fentiekből is jól látható, hogy a szolgálati szabályzat tankönyv a szolgálati élet minden területére kiterjedt, és a szerző alapos munkát végzett. A tankönyv oktatási jellegét igazolja, hogy a témákat kérdés-felelet formában találja, így a szaktanfolyam hallgatóinak is nagy segítséget nyújtott a tananyag elsajátításában.

A rendészeti tisztviselői szaktanfolyamok a második világháborúig folyamatosan készítették fel a m. kir. rendőrség tisztviselői állományát. A korszak rendészeti szakértelmiségei, tudósai és a szaktanfolyam tanárai folyamatosan törekedtek arra, hogy minél magasabb színvonalú szakirodalmat bocsássonak a hallgatók részére. Terjedelmi korlátok miatt csak felsorolásszerűen a következő, a szaktanfolyamon használt könyvek maradtak ránk:

RÉDEY Miklós: *Bevezetés a magyar rendőri jog alaptanaiba*, 1923.

Dr. KOLBINGER János: *Első segélynyújtás*, (?)

27 NAGYSELMECZY László: *Szolgálati szabályzat tankönyve*, Magyar Rendőr, 1937/9, 210.

Dr. BIRÓ Béla: *A rendőrorvosi szolgálatra vonatkozó törvények és rendeletek Gyűjteménye*, 1931.

BIRÓ Gábor: *A prostitúció*, 1933.

LAKY Imre, BARNA Pál: *Rendőrségi szervezési és egyéb szabályzatok*, 1924.

Dr. LAKY Lajos: *Adatok a helyszínes bűncselekmények nyomozásához*, 1938.

Dr. CSUHAY Sándor: *Kihágások*, 1935.

NAGY Valér: *A magyar köz-, közigazgatási- és magánjog tankönyve*, 1936.

Dr. DOMING Henrik, Dr. VARGA Lajos: *A büntetőjog tankönyve*, 1936.

vitész BARCZA Pál: *A magyar királyi rendőrség szervezete és ügyvitele*, 1943.

A fenti művek nemcsak a rendőrség kötelékéhez tartozó személyek számára voltak elérhetők, hanem a téma iránt érdeklődők is megvásárolhatták a kijelölt könyvkereskedőknél.

A két világháború közötti rendészeti tisztviselők képzésének magas színvonalához nagyban hozzájárult, hogy a tanfolyam hallgatói számára a korszak legjelesebb szakemberei írtak tankönyveket, és a szerzők nagy részével a tanfolyam előadásai során is találkozhattak, hisz maguk oktatói vagy vezetői voltak a rendészeti szaktanfolyamoknak.

## Irodalomjegyzék

1. ANDROVICZ Gábor: *A magyar rendőrképzés fejlődése a dualizmus időszakában*, Magyar Rendészet, 2018/1.
2. DORNING Henrik: *Külföldi rendőrségek. A német, osztrák és francia rendőrségek szervezete*, Pátria Irodalmi Vállalat és Nyomdai Rt. A Magyar Királyi Belügyminisztérium felügyelete alatt álló rendőrségi szaktanfolyamok kiadványai, Budapest, 1916.
3. ENDRÖDY Géza: *A bűnügyi nyomozás kézikönyve, a magyar királyi csendőrség, városi és járási rendőrhatalóságok, valamint vizsgálóbírák, királyi ügyészek és általában a bűnügyekkel foglalkozó egyének részére*, Kármán-féle Könyvnyomda, Losonc, 1897.
4. KÁRMÁN Elemér, SOLTÉSZ Imre: *A nyomozás tankönyve. Útmutatás a bűnügyi nyomozás alkalmazásával követendő eljárásra nézve a m. kir. csendőrség számára. 40 ábrával. (Kotzó Emil fénykép-felvételei.)*, Franklin Társulat, Budapest, 1911.
5. KEDVESSY György: *Az országos és pesti rendőrügyi szabályrendeletek. Gyűjtötte és az időközben történt változások, megtoldások és közrendészeti vezérfonállal az alsóbb rendőrség tisztviselői és közegei számára ellátta*, Első Magyar Egyesületi Könyvnyomda, Pest, 1872.
6. KRECSÁNYI Kálmán: *Kihágási eljárás jogalapját képező székesfővárosi törvényhatósági szabályrendeletek és főkapitányi rendeletek gyűjteménye*, Magánkiadás, Budapest, 1884.
7. LAKY Imre: *Rendőrközegek tankönyve*, Pátria, Budapest, 1906.
8. NAGYSELMECZY László: *Szolgálati szabályzat tankönyve*, Magyar Rendőr, 1937/9.
9. PÁZMÁNDY Dénes: *A Brüsseli és a Párizsi rendőrség*, Kilián Frigyes Egy. Könyvkereskedés, Budapest, 1876.
10. RÉDEY Miklós: *Rendőri eljárás körébe vágó rendeletek és utasítások gyűjteménye*, Stephaneum, Budapest, 1899.
11. RÉDEY Miklós: *Rendőri szakoktatás*, Közbiztonság, 1911. február 13.

12. SALLAI János, ANDROVICZ Gábor: *Laky Imre, a magyar rendőri szakoktatás úttörője = Ünnepi tanulmányok a 75 éves Németh Zsolt tiszteletére*, szerk. BARABÁS A. Tünde, CHRISZTIÁN László, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021.
13. SALLAI János: *Első rendészeti elméleti szakközlöny folyóiratunk: A „Közbiztonság” (1869)*, 2016. <http://www.pecshor.hu/periodika/XVII/sallai.pdf> (letöltés ideje: 2023. 03. 09.)
14. SÁNDOR László, DIETZ Károly: *A nyomozás alapelvei*, Pátria, Budapest, 1918.
15. SCHREIBER Dániel: *Daktiloszkópia*, A Rend, 1926/11.

## Újságcikk

DORNING Henrik: *A rendőrség intézményének fejlődése. Különös tekintettel a magyar királyi állami rendőrségre és a magyar rendőri szakoktatásra*, Budapesti Hírlap Ny., 1922.